

**ДО ПИТАННЯ ПРО КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
ПІД ЧАС РОЗШУКУ ПІДОЗРЮВАНОВОГО**

Ліненко С. О.

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії 3 курсу
кафедра кримінального права, процесу та криміналістики
факультету права та економіки*

Міжнародний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Неледба Н. В.***

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
факультету права та економіки*

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Самостійним та досить складним напрямом діяльності Національної поліції України є встановлення місцеперебування осіб, які переховуються від органів досудового розслідування [8, п. 7 ст. 23]. Адже вказаний напрям має специфічні завдання, які досягаються за допомогою специфічних засобів, що відрізняються своїм спрямуванням – встановлення інформації про розшукувану особу, визначення конкретного її місцезнаходження. Характерним є те, що після отримання від слідчого, прокурора відповідного доручення про розшук особи, яка переховується від органів досудового розслідування [2, ст. 41, ч. 3 ст. 281; ст. 41; 4, с. 122–123], усі заходи оперативні підрозділи органів Національної поліції України планують та проводять самостійно.

Видається, результат діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, може бути як позитивним (за умови встановлення місцеперебування особи), так і негативним (коли поставленої мети не досягнуто). У вказаному аспекті слід акцентувати увагу на тому, що гарантією притягнення до відповідальності в міру своєї вини кожного, хто вчинив кримінальне правопорушення [2, ст. 2], і того, що жодна винна особа не уникне покарання, є відповідне процесуальне та криміналістичне забезпечення розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування.

Зазначимо, що протягом тривалого часу криміналістику вважали наукою лише про розкриття й розслідування злочинів. Згодом цінність її рекомендацій та положень почали визначати для більш широкого кола діяльності, розширюючи межі і сфери застосування криміналістичних засобів та методів. Про те, що на теперішній час використання криміналістичних знань не обмежується сферою кримінального провадження, свідчить низка захищених в Україні дисертаційних робіт з криміналістичного забезпечення нотаріальної [6], банківської діяльності [7] тощо.

Аналіз емпіричних даних та наукових доробків вітчизняних вчених дає змогу охарактеризувати поняття «криміналістичне забезпечення діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України у сфері розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування» як реалізацію методів, засобів, прийомів криміналістичної техніки, криміналістичної тактики та криміналістичної методики під час здійснення оперативними підрозділами органів Національної поліції України розшуку таких осіб. Таким чином, криміналістичне забезпечення діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України у сфері розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, реалізується відповідно до виконуваних завдань через техніко-криміналістичну, тактико-криміналістичну й методико-криміналістичну складові.

Зазначимо, що тактико-криміналістичне забезпечення діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України під час розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, передбачає використання методів, засобів і прийомів криміналістичної тактики та ґрунтується на загальних її положеннях. У практичному аспекті вказана діяльність полягає у: формулюванні версій за умови отримання інформації про розшукувану особу; плануванні й організації розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування; організаційно-тактичних особливостях використання даних, отриманих з оперативних джерел; використанні під час розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, спеціальних знань, допомоги спеціалістів, тактичних прийомів та їх комплексів для проведення окремих розшукових, негласних розшукових та інших процесуальних дій. Видається, ключовим завданням тактико-криміналістичного забезпечення діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України під час розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, є залучення тактичних прийомів та їх комплексів з метою підвищення ефективності проведення розшукових, негласних розшукових та інших процесуальних дій.

Аналіз наукових праць засвідчує, що вчені до тактичних засобів відносять: тактичні (криміналістичні, тактико-криміналістичні) прийоми, тактичні (оперативно– тактичні) комбінації, тактичні операції, криміналістичні, тактико-криміналістичні рекомендації, організаційно-тактичні дії, тактичні рішення [3, с. 120– 127; 9; 12]. Разом із тим, головним тактичним засобом слід визнати саме тактичний прийом, який, за твердженням В.Ю. Шепітька, є способом здійснення процесуальної дії, якого спрямовано на виконання її конкретного завдання, що ґрунтується на механізмі її реалізації, який є найраціональнішим і найефективнішим у певних ситуаціях [12, с. 23].

У процесі діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України під час розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, постає потреба використання системи тактичних прийомів, а саме тактичної комбінації. Відмітимо, що поняття «тактична комбінація» становить упорядковану сукупність взаємопов'язаних та взаємозумовлених прийомів, поєднаних цільовою спрямованістю в процесі їх реалізації у межах провадження окремої процесуальної дії [5, с. 174–178]. При цьому, тактичні операції за своїм змістом та організацією можуть бути найрізноманітнішими, залежно від комплексу розшукових дій, негласних розшукових дій, оперативно-розшукових, організаційно-технічних та інших заходів. Водночас, їх об'єднано загальною ідеєю – якомога ефективнішим та швидшим виконанням тактичного завдання, що виникає на певному етапі, за узгодженим планом [1, с. 298].

Слід вказати, що послідовність дій та заходів, а також зміст кожної тактичної операції у діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України під час розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, визначається її спрямуванням, а також наявною інформацією про особу, яка переховується від органів досудового розслідування; характерними особливостями особи, яка переховується від органів досудового розслідування (спосіб її життя, місце роботи, коло спілкування тощо). Отже, тактична операція – це не просто об'єднання групи дій та заходів, а завжди цільова їх організація.

Правильному вибору тактичних засобів та особливостей їх реалізації сприяє використання вповноваженими суб'єктами сформованих наукою криміналістикою на підставі вивчення слідчої практики рекомендацій, зокрема тактико-криміналістичних [10, с. 357–358].

З огляду на зазначене, тактико-криміналістичне забезпечення діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України під час розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, охоплює систему наукових положень, розроблених на їх підґрунті рекомендацій щодо застосування тактичних

засобів та їх комплексів, яких спрямовано на збирання, дослідження, оцінювання й використання криміналістично значущої інформації.

Зміст методико-криміналістичного забезпечення діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України щодо розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, полягає у тому, що саме в методиці знаходять практичну реалізацію наукові рекомендації та криміналістичні прийоми, яких було розроблено криміналістичною технікою і тактикою. Тому криміналістичну методику можна трактувати як засіб реалізації положень криміналістичної техніки й тактики. Між тим, предметом криміналістичної техніки і тактики є загальне, а предметом методики – особливе, що відрізняє роботу з джерелами інформації. На певному етапі методика розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, може набувати специфічних рис. Однак її основні положення є сталими.

У вказаному контексті можна стверджувати, що методико-криміналістичне забезпечення діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України під час розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, ґрунтується на загальнотеоретичних положеннях криміналістичної методики, передбачає розроблення апробованих практикою рекомендацій щодо розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування. Тому техніко-криміналістичне, тактико-криміналістичне та методико-криміналістичне забезпечення діяльності оперативних підрозділів органів Національної поліції України щодо розшуку особи, яка переховується від органів досудового розслідування, є важливим інструментарієм оптимізації та підвищення ефективності аналізованого виду діяльності.

Література:

1. Криміналістика : підручник [В.В. Пясковский, Ю.М. Черноус, А.В. Іщенко, О.О. Алексєєв та ін.]. Київ : Центр учб. літ., 2015. 544 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 37. Ст. 1370.
3. Лисенко В.В. Теоретичні основи тактичних операцій та їх проведення на початковому етапі розслідування податкових злочинів. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 3. С. 120–127.
4. Лисенко О.В. Перспективи удосконалення діяльності правоохоронних органів з розшуку осіб ..., які переховуються від органів досудового розслідування та суду. *Вісник Кримінального судочинства*. 2016. № 1. С. 118–124.

5. Перкін В.І. Тактичні комплекси та їх роль у розслідуванні вбивств, пов'язаних із заволодінням матеріальними цінностями. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2003. № 1. С. 174–178.

6. Пінчук Н.І. Теоретичні та правові питання і практика криміналістичного забезпечення діяльності нотаріату : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2008. 22 с.

7. Попович І.І. Криміналістичне забезпечення обігу розрахункових документів у банківській системі з метою запобігання вчиненню злочинів) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2007. 20 с.

8. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 63. Ст. 2075.

9. Скригонюк М.І. Криміналістика : підручник. Київ : Атіка, 2005. 496 с.

10. Черноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 492 с.

11. Шепітько В.Ю. Теория криминалистической тактики : монографія. Харьков : Гриф, 2002. 349 с.

12. Шепітько В.Ю. Теоретичні проблеми систематизації тактичних прийомів у криміналістиці : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 1996. 30 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-266-4/16>

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ Е-КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ

Манько Д. Г.

*доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри державно-правових дисциплін
факультету права та економіки
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Характерною рисою сучасного світу є розуміння людьми того факту, що «дані» (інформація) є системоутворюючим елементом організації та взаємодії всього що існує. Із розвитком інформаційних та комунікаційних технологій пов'язана більшість змін на шляху до інформаційного постіндустріального суспільства, одним з актуальних напрямів розвитку якого, безумовно є е-комерція.